והלא דמי חטאת מעורבין בהן א"ר יוחנן הלכה היא בנזיר ר"ל אמר [1]לכל נדריהם ולכל נדבותם התורה אמרה מותר נדר יהא לנדבה בשלמא לר' יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר אמטו להכי סתומין אין מפורשין לא אלא לר"ל לכל נדריהם ולכל נדבותם מאי איריא סתומין אפי' מפורשין אמר רבא מפורשין לא מצית אמרת כבר פסקה [ב]תנא דבי ר' ישמעאל [2]רק קדשיך אשר יהיו לך ונדריך בולדי קדשים ובתמורתם הכתוב מדבר מה תקנתן [ג]תשא ובאת אל המקום אשר יבחר ה' יכול יעלם לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון בשביל שימותו ת"ל [3]ועשית עולותיך הבשר והדם לומר לך [ה]כדרך שאתה נוהג בעולה נהוג בתמורתה [ו]כדרך שאתה נוהג בשלמים נהוג בולדיהם יכול אף ולד חטאת ותמורת אשם כן ת"ל רק דברי ר' ישמעאל [א] ר"ע אומר אינו צריך הרי הוא אומר [4]אשם הוא בהוייתו יהא קתני יכול יעלם לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון בשביל שימותו ת"ל ועשית עולותיך אמאי הא ולד חטאת הוא דגמירין בה מיתה אי לאו קרא ה"א ולד חטאת בכל מקום

וולדי

א"ר יוחנן הלכה היא בנזיר. כך דהואיל וסתומין הן אע"פ שמעורבין הן יפלו לנדבה: **מותר נדר יהא לנדבה.** והכא נמי כיון דהני מעות לא צריכי שכבר מת א) הוו להו מותר ויפלו לנדבה ואין חוששין לדמי חטאת שבהן: **אמטו להכי סתומין.** תנן דיפלו לנדבה דאין הלכה בידינו אלא מסתומין: **אלא לר"ל.** דמפיק ליה מן קרא מאי איריא סתומין אפילו מפורשין כיון דמת הוה ליה מותר ואמאי ב) תני דמי חטאת ילכו לים המלח: **כבר פסקה תנא דבי ר"י.** דלמיתה אזלא: **רק קדשיך אשר יהיו לך וגו'.** מי הן אותן קדשים שהן עכשיו ועתידים להעמיד אחרים תחתיהם שריבה הכתוב אשר יהיו לך הוי אומר ולדי קדשים ותמורתן. ומה הן תקנתן כמו שנאמר לאחריו: **תשא ובאת אל המקום.** שלא שינה כאן הכתוב מאשר קדשים שעולים אל המקום דכתיב בפרשת ויקרא [א] אם עולה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו אל פתח אהל מועד ג) וכן כתוב בזבחי שלמים [שם ג]: **יכול יעלם לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון.** שיכניסם לכיפה בשביל שימותו ת"ל לאחריו ועשית עולותיך (א) ד) הבשר והדם על מזבח וגו' ודם זבחיך ישפך על מזבח ה' אלהיך והבשר תאכל לומר לך כשם שאתה נוהג בעולה ה) נהוג בתמורתה כדרך שנוהג בשלמים ו) נהוג בולדותיהם. ולדותיהן לגבי עולה לא חשיב דאין עולה באה אלא זכר אבל שלמים אם זכר אם נקבה כתיב וכן נמי באשם ליכא ולד דאינו בא אלא זכר: **ת"ל רק.** שאין הכתוב מדבר אלא בתמורת עולה (ב) ולדות שלמים ולא בולד חטאת ותמורת אשם ודם זבחיך ישפך דכתיב בקרא היינו שלמים: **ר"ע אומר אינו צריך.** למעט אשם שהרי הוא אומר אשם הוא בהוייתו ז). ולקמן מפרש מאי קאמר: **קתני יכול יעלם.** כמו אמר מר יכול יעלם ת"ל ועשית עולותיך הבשר והדם טעמא דכתב רחמנא ועשית עולותיך משום הכי לא יומתו ולדי שלמים ותמורת עולה הא אי לא כתב קרא אזלי למיתה: **אמאי הא גבי ולדות חטאת הוא דגמרי** (ג) **מיתה.** כדאמר במס' תמורה (דף כא:) ולא גבי שאר ולדות קדשים ותמורותיהם: **אי לאו קרא.** ועשית עולותיך הוה אמינא ולדי חטאת מתים בכל מקום שהן:

אבל

הרצה לעשה מכולן חטאת או מכולן שלמים דלנזירות¹ משמע שפיר למקצת נזירותו אבל היכא דמת והיו לו מעות סתומין דיפלו לנדבה דאיירי בהפריש מעות ואמר מעות הללו לקרבנות נזירותי לא יוכל להביא מכולן קרבן אחד דהא קרבנות קאמר הילכך יש במעות הללו דמי חטאת לכך פריך איך יהא בכולן נדבה והלא דמי חטאת מעורבין בהן וכזה מתיישב לשון מתני' דמעילה (דף יא.) המפריש [מעות] לנזירות אין מועלין בהן מפני שראויין לבא בכולן שלמים [ומיירי מתני'] ב] וכתר הכי תני מת והיו לו מעות סתומין והא בסתומין איירינן והכי איבעי ליה למימר מת יפלו לנדבה אלא הכא [קא מיירי] דאמר דוקא לנזירותי דאז יכול להביא בכולן אחד מקרבנותיו דמשמע² ג] אבל קרבנותיו קאמר³ ולכך קתני בסיפא מת והיו לו מעות סתומין ואפילו נמי אמר אלו לקרבנות נזירותי כולן יפלו לנדבה וכן מוכח מההוא (דלרבא) [דלקמן] (דף כו:) אלו לחטאתי והשאר לשאר נזירותי ומת דמי חטאת ילכו לים המלח והשאר יביא בחציו עולה ובחציו שלמים ומשמע משום דאמר השאר לשאר נזירות דמשכינן ליה כאומר לקרבנות נזירותי אבל אמר והשאר לנזירותי ולא לשאר מכולן⁴ יעשה מהם עולה או שלמים מכולן כך פר"י: הגה"ה

הלכה היא בנזיר. הלכה למשה מסיני הוא [דסתומין] יפלו לנדבה אע"פ שדמי חטאת מעורבין בהן ולדרבה⁵ לקמן מוכחא כשדמי חטאת דוקא מעורב בהן [או] (נדר) ד] נתקבלה הלכה שיפלו לנדבה אבל אם דמי עולה ושלמים לבד מעורבין יחד לא נאמר בהן שיפלו לנדבה אלא יביא חציין עולה וחציין שלמים: **רבי** שמעון בן לקיש אומר לכל נדריהם ולכל נדבותם התורה אמרה מותר נדר יהיה לנדבה. וכל קרבנות נזיר בנדר הם באין ע"י שנדר ה] בנדור ואפילו החטאת וסברא הוא לאוקומי במותר כי האי דבשאר מותר לא משכחת לה דאם הפריש [מעות] לעולה ונתותרו שהוזלו הבהמות יכול להקריב מהם עולה וכן שלמים כמו שהפריש מתחילה וסברא להעמידם במותר סתום כי האי חטאת עולה ושלמים מעורבין יחד:

בשלמא לר' יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר אמטו להכי סתומין אין מפורשין לא. שכן נשנית הלכה למשה מסיני אלא לרבי שמעון בן לקיש אפילו מפורשין דנימא מקרא מלא דבר הכתוב ומאי תני במתניתין מפורשין לא:

מפורשין לא מצית אמרת. דיפלו לנדבה דכבר פסקה תנא דבי רבי ישמעאל דולד חטאת מתה ולא לנדבה וה"נ נימא במותר שלה דלאיבוד אזיל ולא לנדבה דהכל נקרא מותר חטאת בין ולד חטאת בין תמורת חטאת כי⁶ הכא דמפריש מפורשין והיפר לה בעלה או ההיא דתנן במסכת מעילה (דף יא.) היכא דהפריש מעות לנזירותו ומת והיו לו מעות מפורשין כל אלה שאין חטאת עצמן שם מותרות עליהם וה"ה דמצי למימר דהלכה גמירי לה חטאת מתה אלא ניחא ליה לאתויי תנא דבי רבי ישמעאל [דתנא] חטאת מתה עולה ושלמים יקרבו שלמים⁷ כל אחד כדיניה כמו במשנתינו דקאמר עולה תיקרב עולה: **רק** קדשיך אשר יהיו לך. בתמורה בריש פ' אלו קדשים דריש רק קדשיך אלו התמורות אשר יהיו לך אלו הוולדות דלעולה ושלמים גופייהו לא איצטריך שהרי כבר מפורש בויקרא זאת תורת עולה ותורת שלמים: **ומאי** תקנתן תשא ובאת. בירושלים: יכול יעלם לבית הבחירה וימנע מהם מים ומזון כדי שימותו. כלומר יכניסם כדרך שעושין בולד חטאת ובתמורת חטאת דלאולו למיתה: **ת"ל** ועשית עולותיך הבשר והדם. סיפא דהאי קרא ודם זבחיך ישפך והבשר תאכל והיינו שלמים וסמיך ליה האי קרא רק קדשיך לומר לך כדרך שאתה נוהג בעולה כלומר שקריבין למזבח נהוג בתמורתן וכדרך שאתה נוהג בשלמים דסיפיה דקרא איירי בשלמים דכתיב והבשר תאכל נהוג בולדה ונקט תמורה לגבי עולה דזכר לא שייך ביה ולד וגבי שלמים דנקבה נקט ולד: **יכול** אף ולד חטאת ותמורת אשם וכו'. גבי חטאת נקט ולד שהיא באה נקבה וגבי אשם תמורה שהוא בא זכר והכי קאמר יכול אף בולד חטאת תנהוג בו דין חטאת ובתמורת אשם דין אשם כלומר שיקרב לשם חטאת ולשם אשם תלמוד לומר רק למעוטי ולד חטאת ותמורת אשם דאכין ורקין מיעוטין: **ר"ע** אומר [אינו צריך]. דאינו מביא לאשם אלא אשם עצמו: **קתני** יכול יעלם. כמו אמר מר: **ואמאי** הא גבי ולד חטאת הוא דגמירי מיתה. דהילכתא גמירי לה דחמש חטאות מתות ואלו הן [ולד] חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה ושנתכפרו בעליה באחר ושעברה שנתה והואיל ולא איירי⁸ בשלמים ועולה מהיכא תיתי שימותו: **אי** לאו קרא הוה אמינא ולד חטאת בכ"מ. שירעה בגבולין שימותו אבל מעולה ומשלמים יביאם לבית הבחירה: ו] **קתני** יכול אף ולד חטאת ותמורת אשם כן ת"ל רק הא למה לי קרא [דלא] יקריבו כו'. לאשם הוא דאתא. לומר שאינו קרב לאשם דאי לאו קרא הוה אמינא תנהוג בתמורת אשם [כדין תמורת עולה ופריך הא נמי הילכתא] דכל שבחטאת מתה באשם רועה לפי' ר"ת דפירש כל שבחטאת מתה באשם עולה פריך הכי דמשמע [דאי לאו קרא ה"א ו] דדין תמורת אשם] כדין שנוהג בתמורת עולה דין עולה וליתא דהלכה דתמורת אשם לא קריבה אשם אלא עולה ומשני דולדי לחטאת נמי צריך קרא לומר [שאם קרב] חטאת ואשם קאי עלה בעשה דהכי משמע קרא תמורת עולה וולד [שלמים] יקרב כל אחד כמותו⁹ האי לשם עולה והאי לשם שלמים כדכתיב תשא ובאת ועשית עולותיך הבשר ז] [הא]¹⁰ ולד חטאת ותמורת אשם לא תשא ותקריב לשם חטאת ותמורת אשם לשם ח] עולה אלא ולד חטאת מתה מהילכתא ותמורת אשם מהילכתא קריב לשם עולה לפירוש רבינו תם דבסמוך לאו¹¹ הכא מכלל עשה דאי מהילכתא הוה אמינא הילכתא שלא יקריב חטאת ואשם ואי מקריב ליה לא מיחייב קא משמע לן קרא

ואי

עין משפט נר מצוה

לא א ב מיי' פ"ג ופ"ד מהל' תמורה הל"א:
לב ג מיי' שם פ"ג הל' א ופ"ד הל"ג:

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְכָל נִדְרֵיהֶם וּלְכָל נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַייָ לְעֹלָה: ויקרא כב יח
2. רַק קָדָשֶׁיךָ אֲשֶׁר יִהְיוּ לְךָ וּנְדָרֶיךָ תִּשָּׂא וּבָאתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ: דברים יב כו
3. וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל: דברים יב כז
4. וְהִקְטִיר אֹתָם הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה אִשֶּׁה לַיהוָֹה אָשָׁם הוּא: ויקרא ז ה

פי' הרא"ש

והלא דמי חטאת מעורבין וכו' ואיך יפלו לנדבה וה"ה דהוה מצי למפרך והלא דמי שלמים מעורבין בהן ואיך יביאו מדמי שלמים עולות: אמטו להכי סתומים אין מפורשים לא שכך קבלו הלכה למשה מסיני. מפורשים לא מצית אמרת כבר פסקה תנא דבי ר' ישמעאל דולד חטאת ותמורת חטאת למיתה אזלא. וה"ה מתו בעליה ונתכפרו בעליה [א] דהלכה למשה מסיני דכולהו מתות אלא דניחא ליה לאתויי תנא דבי ר' ישמעאל דדריש להו מקרא. וכיון דהחטאת מתה גם המעות כיון דפי' לדמי חטאת ילכו לים המלח: רק קדשיך אשר יהיו לך. בתמורה פי' ואלו קדשים ה"ק קדשיך אלו התמורות. נ"ל מרכתיב והיה הוא ותמורתו יהיה קודש: אשר יהיו לך אלו הולדות. נ"ל משום דקדושים בהווייתן ונולדו קדשים ובתמורה הכתוב מדבר דאילו עולות ושלמים [גופייהו] כבר נתפרש כל דינם. יכול יעלם לביה הבחירה וימנע מהם מים ומזון בשביל שימותו כדרך שעושין בולד חטאת ובתמורת חטאת דלמיתה אולא. תלמוד לומר ועשית עולותיך הבשר והדם. ובסיפיה דקרא נמי כתיב ודם זבחיך ישפך [והבשר] תאכל דהיינו שלמים: כדרך שאתה נוהג בעולה תנהוג בתמורתה וכדרך שאתה נוהג בשלמים תנהוג בולדן ותמורתן יכול אף ולד חטאת ותמורת אשם כן. לא הזכיר באשם ולד דאשם בא זכר ומשום דנקט באשם א' נקט בחטאת נמי א': תלמוד לומר רק למעוטי ולד חטאת ותמורת אשם ר"ע אומר אינו צריך מיעוט לאשם: ואמאי הא גבי ולד חטאת הוא דגמירי דהא חטאות מתות הלכה למשה מסיני אבל עולה ושלמים מדגלי הלכתא בחטאת אבל אינהו לא: הוה אמינא ולד חטאת בכל מקום וכו' אי הוה כתיב תשא ובאת ולא הוה כתיב ועשית עולותיך ה"א דהלכה היא בחטאת למות בכל מקום ומתשא ובאת הוה דרשי' דשאר ולדי קדשים יומתו בבית הבחירה:

א) נראה דחסר כאן וצ"ל וה"נ דהוי מצי למימר דהלמ"מ היא דכולהו וכו'.

מסורת הש"ס

א) תמורה יז: [ע"ש בכורות יד: ע"ש], ב) שייך לע"ב.

נוסחת הריב"ן

א) דהוו: ב) תנן: ג) יקריב אותו לרצונו לפני ה': ד) תמורת העולה הבשר והדם וגו' והדר ודם ולדי שלמים וזבחיך ישפך כו': ה) כך נוהג: ו) כך נוהג: ז) כהווייתו יהא:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה יכול יעלם וכו' ועשית עולותיך תמורת עולה הבשר והדם וכו' כדרך שאתה נוהג בשלמים: (ב) ד"ה ת"ל רק וכו' עולה וולדות שלמים: (ג) ד"ה אמאי וכו' דגמרי בה מיתה בלבד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' רבי עקיבא וכו' בהווייתו יהא. נ"ב עי' תו"מ ובתוס' ע"ב ד"ה ר"ע: ב] תוס' ד"ה (בדף הקודם) הגה"ה יפלו לנדבה וכו' מפני שראויין לבא בכולן שלמים ומיירי מתניתין בסתומין כצ"ל: ג] בא"ד דאמר דוקא לנזירותי דאז יכול להביא בכולן אחד מקרבנותיו דמשמע קצת מנזירותיו אבל אמר לקרבנות נזירותי לא דמשמע אבל וכו' כצ"ל. א"מ: ד] ד"ה הגה"ה הלכה היא וכו' או נדר. פי' נדר נמחק ונ"ב נאמר: ה] ד"ה רשב"ל וכו' שנדר בנדור מלת בנדור נמחק. ונ"ב בנזיר א"מ: ו] ד"ה קתני וכו' לדין תמורת אשם. פי' דדין תמורת אשם נמחק. ונ"ב תנהוג בתמורת אשם דין אשם: ז] בא"ד כדכתיב תשא ובאת וכו' הבשר הא. פי' הא נמחק. ונ"ב והדם א"מ: ח] בא"ד ותמורת אשם לשם עולה. פי' עולה נמחק ונ"ב אשם. א"מ:

הגהות התוספות

1. צ"ל דלנזירותי. 2. צ"ל דלא משמע. 3. תיבת קאמר נמחק. 4. תיבת מכולן נמחק. 5. נצ"ל ומדרבה. 6. צ"ל וכגון כי. 7. תיבת שלמים נמחק. 8. צ"ל גמירי. 9. צ"ל כמותו. 10. צ"ל והדם, הא כו'. 11. צ"ל דלאו.

מוסף רש"י

בולדי קדשים ובתמורתם הכתוב מדבר. דלאו לאשמועינן שיקרבו למזבח, דאי לעיקר הקדש אתא למה לי למכתב שיעלם לירושלים, הא שמעינן קראי טובא (בכורות יד.). וימנע מהם מים ומזון. היכא דלא מקיים ליה תשא ובאת (תמורה יז.). ת"ל ועשית עולותיך. והאי קרא סמיך לרק קדשיך (שם).